План рада на наставном предмету	
Назив предмета	**Слобода уговарања и њена савремена ограничења**

Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Број кредита	Фонд часова
СУСО	**Обавезни**	**I**	**9**	**105**

Циљеви предмета	Продубљено упознавање студената са појмом, садржином и савременим правним ограничењима темељног начела уговорног права, начела слободе уговарања.
Исход изучавања	Оспособљавање студената за продубљено разумевање садржине и савремених правних ограничења начела слободе уговарања, као и стицање способности за тумачење и примену односних правних норми у складу са актуелним схватањима у домаћој и страној доктрини и пракси.
Садржај и структура предмета	Слобода уговарања је у праву присутна од античких права до нашег времена. Међутим, она никада није била апсолутна. Тако је и данас. Иако је и савремено друштво у основи друштво неједнакости, начело слободе уговарања још увек је постављено као темељно начело уговорног права. У принципу, законодавац оставља слободу грађанскоправним субјектима да на уговорној основи сами уреде своје међусобне односе претпостављајући да ће они то најправичније учинити. Истовремено, објективно право у циљу заштите општих друштвених интереса намеће и бројне изузетке, одређујући границе ове слободе. Најопштије речено, начело слободе уговарања подразумева да су контрахенти слободни да путем уговора заснују и регулишу међусобне односе. Основне опције које произилазе из оваквог дефинисања јесу: слобода да се уговор закључи или не закључи, слобода избора уговорног партнера и слобода уређивања садржине уговора. Међутим, слобода уговарања подразумева и многе друге слободе, међу којима су најзначајније: слобода одређивања врсте (типа) уговора, слобода избора форме уговора (под условом да форма није прописана законом), слобода раскида или модификације уговора, слобода одређивања обавезности уговора, слобода избора меродавног права (ако су стране уговорнице држављани различитих држава). Посматрано са становишта великих кодификација грађанског права, у прошлости и данас, слобода уговарања је увек била омеђена у својим ширим или ужим границама. Тако и савремено право карактеришу бројна и разноврсна правна ограничења овог основног начела уговорног права. Њима се слобода уговарања не укида, већ само коригује у оквиру својих веома покретљивих граница, у мери у којој то изискују одређени друштвени разлози. У различитим правним порецима ти разлози нису ни истоветни нити подједнако вредни, па су и

	границе слободе уговарања различите. Међутим, одређена ограничења својствена су већини правних поредака, те се стога могу сматрати типичним. У том смислу, сва савремена правна ограничења слободе уговарања могу се класификовати на: општа ограничења начела слободе уговарања (путем установе јавног поретка и добрих обичаја) и посебна ограничења начела слободе уговарања (ограничење слободе уговарања у погледу закључења уговора; ограничење слободе уговарања у погледу избора уговорног партнера; ограничење слободе уговарања у погледу избора форме уговора; ограничење слободе уговарања у погледу одређивања садржине уговора). ***Теоријска настава*:** У оквиру теоријске наставе изабрани институти облигационог права се излажу кроз њихову еволуцију у правној мисли, писаним изворима, упоредном праву, судској пракси и објашњавају тумачењем позитивног права. ***Практична настава:*** Утврђивање и провера теоријског знања, анализа судске праксе.

П Р Е Д А В А Њ А		
недеља	**Тематска јединица**	број часова
I	• Преглед литературе	3
II	• Појам и садржина начела слободе уговарања	3
III	• Настанак и развој начела слободе уговарања	3
IV	• Основна начела Облигационог права	3
V	• Ограничење начела слободе уговарања путем установе јавног поретка	3
VI	• Добри обичаји као вид ограничења начела слободе уговарања	3
VII	• Ограничење слободе уговарања у погледу закључења уговора	3
VIII	• Ограничење слободе уговарања у погледу избора уговорног партнера	3
IX	• Ограничење слободе уговарања у погледу одређивања садржине уговора	3
X	• Посредна ограничења	3
XI	• Ограничења слободе уговарања у погледу избора форме	3
XII	• Форма јавнобележничког записа	3
XIII	• општи услови пословања	3
XIV	• Неправичне одредбе у потрошачким уговорима	3
XV	• Припрема за израду мастер рада	3

У договору са студентима може се извршити другачији распоред тематских области.

В Е Ж Б Е		
недеља	Тематска јединица	број часова
I	• Уводне вежбе – преглед литературе	2
II	• Основна начела Облигационог права	2
III	• Општа ограничења начела слободе уговарања – јавни поредак и добри обичаји	2
IV	• Ограничење слободе уговарања у погледу закључења уговора	2
V	• Способност уговарања	2
VI	• Ограничење слободе уговарања у погледу избора уговорног партнера и правна ограничења у погледу слободе одређивања садржине уговора	2
VII	• Фактичка ограничења у погледу слободе одређивања садржине уговора – уговори по приступу	2
VIII	• Колоквијум	2
IX	• Форма уговора – појам и сврха форме, врсте форме, параформалне чињенице	2
X	• Форма уговора – последице непостовања прописане конститутивне форме уговора	2
XI	• Форма јавнобележничког записа	2
XII	• Неважећи уговори	2
XIII	• Прекомерно оштећење и зеленашки уговори	2
XIV	• Неправичне одредбе у потрошачким уговорима	2
XV	• Колоквијум	2

Облици извођења наставе	Сва предавања и вежбе су, по правилу, праћене видео презентацијом. У оквиру предавања студенти излажу своје семинарске и/или друге писане радове. Кроз два колоквијума се проверава знање студената.
Начин оцењивања на предмету	***Предиспитне активности*:** максимално 50 поена. - Предавања: 15 поена; - Вежбе: 15 поена; - Писани рад (есеј, семинарски, приказ/ преглед/извештај/превод и сл.) са усменом презентацијом или колоквијум(е) – максимално 20 (2x10) поена. Израда семинарског рада и другог писаног рада подразумева обавезно коришћење стране литературе. За семинарски рад се добија 20 поена а за остале писане радове 10 поена по раду. Студент може да изађе на испит ако стекне 30 поена током предиспитних активности. ***Испит:*** максимално 50 поена.

	Испит је усмен или писмен. Колоквијуми су ослобађајући за испит. Студент се може додатно ослободити појединих делова испитне материје, у зависности од резултата предиспитних активности. Коначна оцена се добија као збир предиспитних и испитних стечених поена, по прописаном моделу оцењивања.	
Литература	обавезна	1. Ђурђевић, Ненад. *Контрола општих услова пословања по основу правичности*, Правни живот, број 11-12/1994. 2. Ђурђевић, Марко. *Уговор по приступу, докторска дисертација,* Београд, 2001. 3. Мићовић, Миодраг. *Трговачки обичаји и Закон о облигационим односима*, Гласник права, бр. 1/1992, стр. 217-228. 4. Перовић, Слободан. *Слобода уређивања обвезних односа и јавни поредак,* Зборник Правног факултета у Загребу, посебни број 1/2006, Загреб, стр. 401-424. 5. Перовић, Слободан – Стојановић, Драгољуб (редактори). *Коментар Закона о облигационим односима*, књига 1., Крагујевац, 1980. 6. Благојевић, Борислав – Круљ, Врлета (редактори). Коментар Закона о облигационим односима, књига 1, друго издање, Београд, 1983. 7. Цветић, Раденка. *Право прече куповине, докторска дисертација,* Нови Сад, 1998. 8. Јована Пушац, *Форма облигационих уговора*, Годишњак Факултета правних наука, Бања Лука, бр. 4/2014, стр. 199-218. 9. Константиновић, Михаило. *Оштећење преко половине и зеленашки уговори*, Анали Правног факултета у Београду, 3-4/1982, стр. 529-539. 10. Караникић-Мирић, Марија. *Неправичне одредбе у потрошачким уговорима*, Зборник радова „Правни капацитет Србије за европске интеграције - књига IV“ (приредио Стеван Лилић), Београд, 2009. 11. Вуковић, Зоран. *Санкција неправичних клаузула општих услова формуларних уговора*, Правни живот, бр. 10/2015. 12. Вуковић, Зоран. *Објективно (ratione materiae) подручје примене правних правила која уређују неправичне одредбе потрошачких уговора*, Гласник права, бр. 1/2013. 13. Јанковец, Ивица. *Уговорна одговорност*, Београд, 1993. 14. Радишић, Јаков. *Облигационо право, општи део - седмо издање,* Београд, 2000. 15. Осречак, Јадранка. *Поредбеноправни приказ*

		начела савјесности и поштења, Зборник Правног факултета у Ријеци, бр. 3/2014, стр. 53-77. 16. Мијачић, Мирса. *Прихватање понуде ћутањем понуђеног*, Зборник Правног факултета у Нишу, стр. 279-292. 17. Ђуровић, Љиљана. *Лезиони уговори и начело правде и правичности*, Правни живот, број 11-12/1994. 18. Перовић, Слободан. *Облигационо право - књига прва,* Београд, 1981. 19. *Енциклопедија имовинског права и права удруженог рада*, том први, Београд, 1978. 20. Дејан, Ђурђевић. *Јавнобележничка делатност*, Београд, 2014. 21. Слободан, Перовић. *Правно филозофске расправе*, Београд, 1995. 22. Jacques, Ghestin. *Корисно и правично у уговорима*, Правни живот, бр. 11-12, 1994, стр. 1481-1505. 23. Ратимир, Кашанин. *Добри пословни обичаји као правни стандард,* Правни живот, бр. 11-12, 1994, стр. 1661-1667.
	допунска	1. Родин, Мирела. *Противност моралу (contra bonos mores) као разлог неваљаности уговора*, Зборник Правног факултета у Ријеци, бр. 2/2013, стр. 1109-1137. 2. Ковачевић, Радмила. *Промењене околности и начело савесности и поштења*, Зборник Правног факултета у Нишу, стр. 283-297. 3. Стојановић, Драгољуб. *Тумачење уговора, самоуправних споразума и друштвених договора*, Зборник Правног факултета у Нишу, стр. 97-109. 4. Стојановић, Драгољуб. *Слобода уговарања и јавни поредак,* Архив за правне и друштвене науке, бр. 3/1968, Београд, 1968, стр. 385-397. 5. Мићновић, Миодраг. *Трговачки обичаји*, Крагујевац, 2000. 6. Вуковић, Зоран. *Неправичне уговорне одредбе, посебно у потрошачким уговорима,* магистарски рад, Крагујевац, 2012. 7. Антић, Оливер. *Морал (етика) у грађанском праву,* Зборник радова ,,Хармонизација грађанског права у региону“, Београд, 2013, стр. 3-55. 8. Антић, Оливер. *Облигационо право, друго измењено и допуњено издање,* Београд, 2008. 9. Бабић Илија, *Уговарање одговорности за штету – проширење, ограничење и искључење*,

		Годишњак Факултета правних наука, Бања Лука, бр. 3/2013, стр. 35-46. 10. Пушац Јована, *Правне последице повреде битне форме уговора*, Зборник Правног факултета у Нишу, бр. 65/2013, стр. 353-368. 11. Мишчевић, Емилија. *Непоштене одредбе у уговорима о кредиту*, у: Непоштене уговорне одредбе – Европски стандарди и хрватска проведба, уредници: Весна Томљеновић и др., Ријека, 2013, стр. 113-164. 11. Мораит, Бранко. *Слобода уговарања и право конкуренције у савременој судској пракси*, Правна ријеч, Бања Лука, бр. 36/2013, стр. 101-117. 12. Радончић, Џенана. *Заштита потрошача од непоштене пословне праксе*, Анали Правног факултета Универзитета у Зеници, стр. 371-397. 13. Стојановић, Драгољуб. *Злоупотреба права у нашој теорији, законодавству и судској пракси*, Зборник Правног факултета у Нишу, стр. 87-99. 14. Мићовић, Миодраг. *Начело савесности и поштења у промету, правда и правичност,* Правни живот, бр. 11-12, 1994, стр. 1507-1515. 15. Ивана, Благојевић. *Форма јавнобележничке исправе као форма овере формалних уговора у Републици Србији,* СИР2, Докторске студије Правног факултета у Крагујевцу, 2015. 16. Стојановић, Драгољуб. *Тумачење уговора, самоурпавних споразума и друштвених договора,* Зборник Правног факултета у Нишу, стр.97-109. www.prafak.ni.ac.rs/files/zbornik/sadrzaj/zbornici/.../05z16.pdf
Подаци о наставницима на предмету		Наставник: Др Ненад Ђурђевић, редовни професор, Катедра за грађанскоправну ужу научну област; Кабинет Б-211 и А-107, тел. 306 572; e-mail: djurdje@jura.kg.ac.rs Консултације: - редовне: уторком у кабинету од 12 до 13 сати; - предиспитне: последњег понедељка у месецу који претходи пријављеном испиту од 11-12 сати. Асистент: Мр Зоран Вуковић, Катедра за грађанскоправну ужу научну област; Кабинет А-113, тел. 306 535; e-mail: zvukovic@jura.kg.ac.rs Консултације: четвртком од 14 до 16 сати.

	Поједине теме на предавањима могу одржати и други наставници Правног факултета у Крагујевцу из грађанскопавне или сродних научних области. У раду на вежбама могу учествовати и одговарајући стручњаци из праксе.

ИСПИТНА ПИТАЊА

1. Појам и садржина принципа слободе уговарања
2. Историјски развој принципа слободе уговарања
3. Јавни поредак као граница слободе уговарања
4. Корисно и правично у уговорима
5. Слобода уређивања облигационих односа
6. Начело савесности и поштења
7. Начело забране злоупотребе права
8. Начело забране стварања и искоришћавања монополског положаја на тржишту, начело равноправности учесника у облигационом односу и начело диспозитивности одредби Закона о облигационим односима
9. Начело једнаке вредности узајамних давања
10. Примена добрих пословних обичаја
11. Обавезно закључење уговора и одговорност због незакључења
12. Способност уговарања и рушљиви уговори пословно неспособних лица
13. Врсте права прече куповине и њихова конкуренција
14. Дејство права прече куповине
15. Форма уговора као индиректно ограничење слободе уговарања
16. Прекомерно оштећење и зеленашки уговори
17. Ћутање једне стране као индиректно ограничење слободе уговарања
18. Уговорно искључење, ограничење или проширење одговорности дужника
19. Промењене околности код уговора
20. Ништави уговори
21. Јавно бележништво и форма у грађанском праву
22. Нотарска солемнизација
23. Нотарско оверавање потписа
24. Појам општих услова уговора, особине, облик и разлози настанка и трајања
25. Уговори који се закључују приступањем општим условима и типичне уговорне клаузуле

26. Контрола и уклањање неправичних клаузула општих услова уговора
27. Тумачење уговора као начин уклањања неправичних клаузула уговора, односно општих услова уговора
28. Неправичне одредбе у потрошачким уговорима
29. Санкција неправичних одредби у потрошачким уговорима
30. Подручје примене правних правила која уређују неправичне одредбе потрошачких уговора

Теме за израду семинарских (или других писаних) радова

Теме за израду семинарских (или других писаних) радова оквирно се подударају са испитним питањима. У зависности од интересовања студента, прецизан одабир теме семинарског или другог писаног рада врши се у договору са предметним наставником.